

TRT Radyolarında Yapılan Konuşma Metni

Doç, Dr. Mehmet Zeki AYDIN¹

HZ. MUHAMMED'İN (SAV) AİLESİ İÇİNDEKİ ÖRNEK DAVRANIŞLARI (1)

İslâm peygamberi Hz. Muhammed, Müslümanlar için bir örnektir. Bununla ilgili Kur'anikerim'de Yüce Allah şöyle buyuruyor: “Andolsun, sizin için, Allah'ı ve ahiret gününü umanlar ve Allah'ı çokça zikredenler için Allah'ın Resûlü'nde güzel bir örnek vardır.”²

Hz. Muhammed, ailesi içerisindeki davranışlarıyla, tüm aile bireylerine örnek olmuştur. Onun ailesine karşı davranışları, bize de aile hayatımızda nasıl davranacağımız konusunda örnek oluşturmaktadır.

Peygamberimiz, aile bireylerini çok severdi. Örneğin, o kendisi küçükken ölmüş olan annesini hiçbir zaman unutmamış ve sürekli mezarını ziyaret etmiştir. Peygamberimiz, amcalarını, özellikle de Ebu Talip'i çok severdi. Onu kıracak bir davranış yapmaz, ona devamlı yardımcı olmaya çalışırdı.

Peygamberimiz, ilk eşi Hz. Hatice'yi çok severdi. Kendisine ilk vahiy geldiğinde heyecan içinde eşi Hz. Hatice'nin yanına koşmuştu. Hz. Hatice, ona moral ve destek vermiş ve ilk Müslüman olmuştu. Onlar, 25 yıl evli kaldılar ve çocukları oldu. Mutlu bir aile hayatı sürdürdüler. Hz. Hatice'nin ölümünden sonra da peygamberimiz, onu daima iyilikle anmıştır.

Aile, sevgi üzerine kurulur. Sevgi olmadan, mutluluk olmaz. Peygamberimiz, aile bireyleriyle kavga etmemiş veya onlarla tartışmamıştır. Çünkü o, aile bireylerini sever ve onlara değer verirdi. O, çok iyi bir aile reisi, şefkatli ve hoşgörülü bir babaydı. Hz. Peygamber, aile bireyleri ile her zaman uyumlu olmuş, onların düşüncelerine önem vermiştir. Sık sık, hanımlara ve çocuklara nazik davranmak gerektiğini söylemiştir.

Peygamberimiz, çocuklarıyla da yakından ilgilenir, onlara olan sevgisini her fırsatta gösterirdi. Oğlu İbrahim, Medine'nin kenar semtinde oturan bir sütannenin yanında kalırdı. Peygamberimiz onun yanına gider, onu kucaklar, öper, koklar ve geri dönerdi. En küçük çocuğu Fatma'ydı. Fatma'yı gördüğü zaman onu sevgiyle karşılar ve alnından öperdi. Sonra da ellerinden tutup yanına oturturdu.

Torunları Hasan ve Hüseyin'i de çok severdi. Torunları, onun sırtına çıkarak binek oyunu oynarlardı. Peygamberimiz, onları omuzlarına alarak gezdirirdi. Bir gün Sevgili Peygamberimiz, namaz kılariken secdeye yatmış ve torunlarından biri gelip sırtına binmişti. Torunu sırtından kalkana kadar peygamberimiz secdeden kalkmamıştı.³ Bu örnekler, bize peygamberimizin, aile bireylerine sonsuz sevgi, ilgi ve şefkat gösterdiğini açıklamaktadır.

Bir aile içerisinde, bireyler birbirlerine yardımcı olurlar. Örnek bir insan olarak Hz. Peygamber de ev işlerine yardımcı olmaktan hoşlanırdı. Ev halkı ve arkadaşları onun bütün işlerini yapmaya hazır olduğu hâlde, peygamberimiz bunu istemezdi.

Bir gün birisi, Hz. Ayşe'ye, peygamberimizin işlerinde neler yaptığını sordu. Hz. Ayşe, onun bizzat ev işleriyle meşgul olduğunu söyledi. Peygamberimiz, elbiselerini yamar, evi

¹ CÜ İlahiyat Fakültesi. www.mehmetzekiaydin.com Email: mehmetzekiaydin@gmail.com

² Ahzab suresi, 21.

³ Afzalur Rahman, Hz. Muhammed Sallallahu Aleyhi Vessellem (Sîret Ansiklopedisi), çev.: Yusuf Balcı, İstanbul 1996, c.2, s.262.

süpürür, keçileri sağır, çarşıdan alışveriş yapar, ayakkabılarını ve delik su kaplarını tamir ederdi. Develeri bağlar, onların yemlerini verirdi. Ev işlerine yardım ederdi. Arkadaşlarının da bu konuda kendisini örnek almalarını isterdi.⁴

Peygamberimiz, tüm insanlar gibi ara sıra şaka yapardı. Ancak o, şakalarında aşırıya kaçmazdı. Çevresindeki insanların gönlünü hoş edici şakalar yapardı. Sık sık etrafındaki insanlarla şakalaşır ve gülerdi. Arkadaşlarından Abdullah bin Haris, Peygamberimizden daha hoş ve güler yüzlü bir kimseyi görmediğini söylemiştir.⁵ Peygamberimiz, şaka yapmayı seven ve neşeli bir kişi olmakla birlikte, şakalarında yalan ve yanlış söz bulunmamasına özen gösterirdi. Şakalarında başkalarını kırmamaya, doğru sözler kullanmaya dikkat ederdi.

Peygamberimizin kibar şakalarıyla ilgili birçok örnek vardır. Bir defasında yaşlı bir hanım, Peygamberimizden cennete girmesi için dua etmesini istemişti. Peygamberimizin, "*Hiçbir yaşlı kadın cennete gidemeyecektir.*" demesi üzerine kadın üzülen ağlamaya başlamıştır. Peygamberimiz gülümseyerek "*Cennete girecek herkesin otuz yaşında* " olacağını söylemişlerdir.⁶

Anne babanın çocukları arasında ayırım yapması, aile mutluluğunu azaltır. Peygamberimiz de bir baba olarak, aile bireylerine eşit davranmış, aralarında ayırım yapmamıştır. O, herkese hak ettiği değeri verirdi. Aile içinde kimseyi ayıplamaz, küçük düşürmezdi. Yanlış davranışları bile güzellikle çözerdi.

O dönemde, kız çocukları, erkek çocuklarından ayrı tutulurdu. O, erkek çocukların üstün görülme anlayışını yıkmıştır. Peygamberimizin kız ve erkek ayrımı konusunda getirdiği en büyük yenilik, kadınların da mirasçı olmalarıdır. Çünkü o dönemde ölen kişilerin varlıklar sadece erkeklere kalıyordu. Peygamberimiz, aile bireylerinin eğitimine önem vermiştir. Kız erkek demeden tüm çocuklara iyi eğitim vermenin önemi üzerinde durmuştur.

Peygamberimiz, sonradan evlatlık edindiği, Zeyd'i kendi çocuklarından hiç ayrı tutmamıştır. Zeyd'e kendi yediklerinden yedirmiş, giydiğinden giydirmiştir.

Hz. Peygamber, ailede çocuklar arasında ayırım yapmayı kesinlikle uygun görmemiştir. O, şöyle buyurur: "*Allah'tan korkun, çocuklarınız arasında adaletli davranın.*" Bu konu üzerinde o kadar durmuştur ki, bir defasında şöyle buyurmuştur: "*Şüphesiz ki Allah, çocuklarınız arasında öpücüklerinizde de eşit davranmanızı sever.*"⁷

Peygamberimizin aile bireyleri arasındaki davranışlarına şu olay çok güzel bir örnektir. Hz. Ali şöyle anlatır: "*Hiz. Peygamber, bizi ziyaret etmişti. Yanımızda geceledi. Hasan ve Hüseyin de uyuyorlardı. Bir ara Hasan, su istedi. Derhâl kalkan Hiz. Peygamber, su kabından su aldı. Çocuğa vermek için getirmişti ki, o sırada uyanmış olan Hüseyin, hemen bardağı alıp su içmek istedi. Hiz. Peygamber, ona vermeyip önce Hasan'a verdi. Bunun üzerine, Fatma dayanamayarak, Hasan'ı Hüseyin'den çok seviyorsun, deyince, hayır ilk defa o istedi, cevabını verdi.*"⁸

Peygamberimizin çocuklarına, torunlarına, hanımlarına karşı güzel davranışları bizlere de örnek olmalıdır.

⁴ Afzalur Rahman, **Hiz. Muhammed Sallallahu Aleyhi Vessellem (Sîret Ansiklopedisi)**, c.1, s.63.

⁵ Asım Köksal, **İslâm Tarihi**, c.1, s.417.

⁶ Afzalur Rahman, **Hiz. Muhammed Sallallahu Aleyhi Vessellem (Sîret Ansiklopedisi)**, c.1, s.83.

⁷ Lütü Şentürk ve Seyfettin Yazıcı, **Diyanet İslâm İlmihâli**, Ankara 1998, s.554.

⁸ İbrahim Canan, **Hiz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye**, s.176-177.

HZ. MUHAMMED'İN (SAV) AİLESİ İÇİNDEKİ ÖRNEK DAVRANIŞLARI (2)

İslâm peygamberi Hz. Muhammed, Müslümanlar için bir örnektir. Bununla ilgili Kur'anikerim'de Yüce Allah şöyle buyuruyor: “Andolsun, sizin için, Allah'ı ve ahiret gününü umanlar ve Allah'ı çokça zikredenler için Allah'ın Resûlü'nde güzel bir örnek vardır.”⁹

Hız. Peygamber, diğer insanlarla olduğu gibi akrabaları ile de iyi ilişkiler kurmuştur. Çünkü Kur'anikerim akraba ile iyi ilişkilerin önemine dikkat çekiyordu. Bu nedenle akraba ziyaretini düzenli hâle getirmiş, bu yöndeki toplumsal sorumluluğa vurgu yapmıştır. O, akrabalık bağlarını güçlendirmeğe gayret etmiş ve akraba ilişkilerine yönelik tavsiyelerde bulunmuştur.

Peygamberimiz, akrabalarla ilişkilerin, her ne olursa olsun, devam ettirilmesini öğütlemiştir. Onlara karşı hep iyilikte bulunulmasını, kaba davranılmamasını söylemiştir. Akrabaları ile ilişkileri güzel olanların Yüce Allah tarafından sevildiğini de belirtmiştir. Peygamberimize bir gün bir adam gelir.: “*Ben akrabalarımı ziyaret ediyorum ama onlar beni ziyaret etmiyorlardır*”. Bunun üzerine Peygamberimiz, « *Olsun, sen onları ziyaret etmeye devam ettiğin sürece Allah, seninledir* »¹⁰ cevabını verir.

Peygamberimiz, akrabalarını sık sık ziyaret ederdi. Onlara iyilik ve ikramda bulunurdu. Gençlik döneminde ticaretle uğraşırken, yola çıkmadan önce akrabalarını ziyaret eder, dönüşte hediyeler getirirdi. Akrabalar arasında meydana gelen kırgınlıklarda arabuluculuk yapardı. Küs olanlar varsa onları barıştırdı.

Hız. Peygamber'in aile bireyleri diğer toplum bireylerinden farklı değildi. Ancak, onun aile hayatında iyilik ve güzellikler konusunda daha seçkin özellikler de vardı.

Peygamberimiz'in ailesinin seçkin özelliklerinden birisi, ailesinde sevinçlerin ve sıkıntıların paylaşılmasıdır.

Hız. Peygamber, peygamber olmasına rağmen bizim gibi bir insandı. Bir insan olarak o da diğer insanlar gibi hayatı boyunca birçok sıkıntı ve güçlükle karşılaşmıştır. Kimi zaman üzölmüş, kimi zaman sevinmiştir. İşte bütün bu durumlarda duygularını eşi ve çocuklarıyla paylaşmıştır. Örneğin, çocukları dünyaya gelince sevinmiştir. Yedi çocuğundan altısının kendisinden önce ölmesine çok üzölmüştür. Her bir ölüm olayına aile bireyleri hep birlikte üzölmüşlerdir. Aile bireylerinden hastalanan olduğunda el birliği ile yardımcı olmuşlardır. Tedavisi için bütün aile çaba sarf etmiştir.

O dönemlerde bazı yıllarda kuraklık nedeniyle kıtlıklar olmuştu. Gıda maddeleri ve hayvan yiyecekleri bulunamayan bu yıllarda sıkıntılar peygamber ailesince paylaşılmıştı. Bu kuraklık anlarında, şikayet edilmemiş, sıkıntılara el birliği ile karşı konulmuştur.

Peygamberimizin çocukları birbirlerini çok severlerdi. Vakitlerini birlikte geçirirler, kendi aralarında oyunlar oynarlardı. Peygamberimiz, ailesinde sevinç ve neşenin hâkim olmasını isterdi. Bunun için aileyi neşelendirecek, onların hoşuna gidecek işler yapardı. Kızlarının evliliklerinde hep birlikte sevinmişler, mutlu olmuşlardır.

Konukseverlik, bir çeşit sevgi, saygı ve fedakârlık göstergesidir. Bunu en açık biçimde Peygamberimizin yaşıntısında görmemiz mümkündür. Peygamberimiz, çok misafirperver bir

⁹ Ahzab suresi, 21.

¹⁰ Nevevî, *Riyazus Salihîn*, çev.:H.Hüsnü Erdem, c.1, s.351.

insandı. Ona her taraftan çok sayıda insanlar gelirdi. Gelen misafirlere bizzat kendisi hizmet ederdi.

Hız. Peygamber'in ailesine gelen misafirler hiçbir zaman yük olarak görülmemiştir. Gelen misafirlerden kimse rahatsızlık duymamıştır. Peygamberimiz misafir konusunda hiç ayırım yapmamıştır. Onun ailesinde, gelen misafir hangi din ve ırktan olursa olsun kendilerine ikramda bulunulmuştur. Aynı şekilde zengin, yoksul, dul, öksüz ve yetim tüm gelenler misafir edilmişlerdir. O, sık sık kimsesiz ve yoksulları evine davet eder yemek yedirirdi. Aynı şekilde evde yapılan yemeklerden muhtaçlara göndermiştir.

Peygamberimiz, her zaman yardımlar davranmış ve bunu tüm Müslümanlara tavsiye etmiştir. Kendisinden nakledilen bir hadis şöyledir: *“Allah'a ve ahiret gününe inanan, misafirlerine ikram etsin.”*¹¹

Bir gün, peygamberimizin kapısına bir ihtiyaç sahibi geldi. O anda evde ona verecek bir şey yoktu. Komşularından yarım ölçek buğday ödünç aldı ve ihtiyaç sahibine verdi. Bir defasında bir alacaklı, alacağını istemeye gelince, peygamberimiz eşine şöyle dedi: "Ona bir ölçek buğday veriniz. Yarıısı borcumuz için, diğer yarıısı ise bizim ikramımız olsun."¹²

Peygamberimiz insanların en cömerdiydi. Kendisinden bir şey isteyen hiç kimseyi boş çevirmemiştir. Bir gün peygamberimize, bir parça kumaş hediye edilmişti. Buna ihtiyacı da vardı. Yanına oturanlardan biri “Bu ne iyi kumaş” deyince, peygamberimiz, kumaşı ona bıraktı.¹³

Peygamberimiz'in ailesinde israf yapmamaya özen gösterilirdi. Çünkü israf gereksiz yere harcamak, saçıp savurmaktır, bu nedenle Allah tarafından yasaklanmıştır. Allah'ın verdiği nimetlerden ihtiyacı kadar faydalanmak gerekir. Peygamberimize göre, hangi konu olursa olsun, sınırı aşmak, ölçüsüz hareket etmek israftır. Yüce Allah da *“Yiyiniz, içiniz, israf etmeyiniz.”*¹⁴ buyurarak israfı yasaklamıştır.

Peygamberimiz çok sade bir hayat sürdürmüştür. O gençliğinde ve Hız. Hatice ile evlendikten sonra, ticaret yapmış ve varlıklı bir aile hâline gelmiştir. Buna rağmen o hiçbir zaman sade yaşantısını terk etmemiştir. Onun kıyafetleri, sade ve gösterişten uzaktı. Ev eşyaları konusunda da israftan sakınırdı. Onun evine, ihtiyaç olmayacak eşyalar satın alınmaz, ihtiyaç olan eşyalar kullanılırdı. Yiyecekler konusunda da israftan sakınılırdı. Evdeki ekmek artıkları atılmaz, mutlaka değerlendirilirdi. Yemekler israf edilmez, sofrada fazla çeşit bulundurulmazdı. Kızı Fatma'nın düğünü çok sade olmuş, lüks ve israftan kaçınılmıştır.

Bir gün Peygamberimiz, sahabîlerden birinin abdest alırken suyu israf ettiğini görür. “Bu israf nedir?” diye sorar. Bunun üzerine sahabî, “Abdestte israf olur mu” diye karşılık verir. Peygamberimiz: “Evet, akan bir nehrin kenarında bile olsan, normal bir miktarın üzerinde su kullanman israf olur.” buyurur.

Aile ve akrabamızdan sonra bize en yakın olanlar komşularımızdır. Peygamberimiz'in ailesinde komşuluk ilişkilerine önem verilirdi. Onlar, komşularına karşı nazik ve kibar davranmışlardır. Komşularla ilişkilerde daima saygılı olmuşlar, karşılaştıklarında hâl ve

¹¹ Buharî, Edep, s. 31.

¹² Afzalur Rahman, Hız. Muhammed Sallallahu Aleyhi Vessellem (Sîret Ansiklopedisi), c.3, s.257.

¹³ Diyanet İslâm İlmihâli, s.540.

¹⁴ Araf suresi, 31. ayet.

hatırlarını sormuşlardır. Evde yaptıkları yemeklerden komşulara da göndermişlerdir. İnsanlara yardım etmede önceliği komşulara vermişlerdir.

Peygamberimiz, komşu hakları ile ilgili olarak şu uyarıda bulunmuştur: *“Allah’a ve ahiret gününe inanan komşusuna eziyet etmesin.”*¹⁵ Komşuya eziyet etmemek yeterli değildir, iyilik etmek de önemlidir. Peygamberimiz, *“Allah’a ve ahiret gününe inanan, komşusuna iyilik etsin.”*¹⁶ buyurmuştur.

Komşularımıza karşı görevlerimiz; iyilik yapmak, onları incitmemek veya zarar vermemektir. Komşuların birbirlerine karşı ilişkilerinin nasıl olması gerektiğini soranlara Peygamberimiz, *“Hastalanınca geçmiş olsun ziyareti yap, ölüsü olunca cenazesine git, borç isterse ver, ihtiyaç içindeyse gider, mutluluklarını paylaş, acılarında teselli et, izni olmadan binanı onunkinden fazla yükseltme, onu rahatsız etme, bir meyve aldığında ona da ver. Vermiyorsan onu gizli al ve özendirmemek için çocuklarının onu açığa çıkarmasına izin verme.”*¹⁷ tavsiyelerinde bulunmuştur.

Bir defasında, eşi Hz. Ayşe, peygamberimize gelerek, "İki komşum ve bir hediyem var. Hediye hangisine vereyim?" diye sordu. Peygamberimiz, "Kapısı daha yakın olana ver." buyurdu.¹⁸

Öksüzler ve yoksullar korunmaya, gözetilmeye muhtaç insanlardır. Peygamberimiz, her zaman etrafındaki yoksul insanlarla, yetim çocuklarla ilgilenmiş, onlara yardım etmiş ve onları koruyup gözetmeyi tavsiye etmiştir. Öksüzlerin yalnız kendilerini değil, onlara ait malları da korumak gerekir. Bununla ilgili Kur'anikerim'de şöyle buyrulur: *“Ergenlik çağına erişinceye kadar yetimin malına yaklaşmayınız.”*¹⁹

Peygamberimiz, nerede bir öksüz görse, yanına gider, saçlarını okşar ve onu severdi. Hatta bir gün, ağlayan bir öksüz çocuğa rastlamış ve onu evine götürerek yemek yedirmiş ve üstünü temizlemiştir. Daha sonra da bu çocuğu evlat edinmiştir.²⁰

Hz. Peygamber'in ailesinde öksüz ve yoksullar en iyi şekilde karşılanırdı. Zekat ve sadaka verirken bunların onurlarını kırmamaya özen gösterilmiştir. Evlerine konuk çağırdıklarında, aralarında mutlaka yoksullar bulunmuştur. Bu konuda o şöyle buyurmuştur: *“Müslümanların evleri arasında en iyi ev, içinde kendisine iyi davranılan öksüz bulunan evdir. En kötüsü de içinde öksüz bulunup da kendisine kötü davranılan evdir.”*²¹

Peygamberimizin, öksüzlere karşı davranışının en güzel örneğini, ünlü sahabe Enes bin Malik'e karşı davranışlarında görüyoruz. Küçük Enes, on yaşındayken peygamberimizin evinde kalmaya başladı ve vefatına kadar ona hizmet etti. Peygamberimiz, Enes'e her zaman çok iyi davranmıştır. Aynı şekilde diğer aile bireylerinin de ona iyi davranmalarını istedi. Bir defasında, bir hatasından dolayı Enes'i uyarmak isteyen eşine, "Bırakın çocuğu." diyerek müdahale etmiştir.²²

¹⁵ Diyanet, İslâm İlmihâli, s.484.

¹⁶ Diyanet, İslâm İlmihâli, s.485.

¹⁷ Afzalur Rahman, Hz. Muhammed Sallallahu Aleyhi Vessellem (Sîret Ansiklopedisi), c.3, s.242.

¹⁸ Buhârî, Edep, s.32.

¹⁹ En'am suresi, 152. ayet.

²⁰ Peygamberimiz Çocuklarla, D.İ.B. Yayınları, s.5-11.

²¹ İbn Mâce, Sünen, c.1, s.251.

²² Buhârî, Sahihî Buhârî ve Tercümesi, c.3, s.195.